

Kabinet k

horses

© kurt van der elst | www.kvde.be

Voor iedereen vanaf 8 jaar LESMAF

Beste leerkracht,

Binnenkort komt u met uw klas naar de dansvoorstelling *horses*, een productie van kabinet k en HETPALEIS.

Om u en uw leerlingen voor te bereiden op dit theaterbezoek, geven we u graag deze bundel mee met wat inhoudelijke informatie over de voorstelling én enkele suggesties voor activiteiten die u in de klas kan doen.

Op woensdag 25 januari 2017 van 14u tot 16u maakt Joke leerkrachten en begeleiders van andere groepen wegwijs in dit lesmateriaal in HETPALEIS. Deelnemen is gratis, maar reserveer voor 18 januari bij het onthaal van HETPALEIS via +32 (0)3 202 83 60 of onthaal@hetpaleis.be.

Veel plezier ermee!

Over kijken naar dans

Een dansvoorstelling bekijken is een abstracte belevenis, maar abstractie is daarbij geen scheldwoord, eerder een prikkel en een verademing: het opent een nieuwe en onbekende wereld. De danser spreekt met het lichaam, eerder dan met de mond.

De voorstelling spreekt door de beelden die ze oproept, de energie die ze uitstraalt en de muziek die haar ondersteunt. Als de kinderen weten dat het niet draait om 'begrijpen', maar wel om 'beleven', dan kan er niks mislopen; dan zijn er geen slimme of domme kijkers, dan is er enkel de magie van de open blik ...

Kinderen voorbereiden op een dansvoorstelling als *horses* komt neer op het installeren van de juiste verwachtingen, het aangeven van de juiste 'sleutels'. Het helpt kinderen om op voorhand te weten dat er geen gesproken taal in de voorstelling zit. Zoals het hen ook kan helpen om de voorstelling te vergelijken met een schilderij of een gedicht, of als het bladeren door een levend foto-album.

Daarom kozen we voor een concrete aanpak: u vindt in deze map vooral opdrachten die helpen om te kijken naar dans en beweging. Bijkomend kan u, als leerkracht, meer lezen over de inhoud en de drijfveren van de makers, zonder de bedoeling dat deze informatie aan de kinderen wordt doorgegeven.

Wij beklemtonen dat dans op een intuïtieve manier communiceert, eerder dan dat ze een rationele en/of verbale logica volgt. Dit vertellen we u met het oog op een mogelijke nabespreking met uw leerlingen: leg niet de klemtoon op 'waarover ging het?', maar wel eenvoudig op 'wat heb je gezien?'

Over de voorstelling *horses*

Wie stuurt wie?

Wie vertrouwt wie?

Hoe groot is het verschil tussen klein en groot?

Is macht hetzelfde als manipulatie?

Sinds het dansgezelschap kabinet k in het leven werd geroepen, kozen de bezielers ervan – Joke Laureyns en Kwint Manshoven – voor een danstaal die sterk wordt bepaald door de aanwezigheid op scène van zowel jonge, ongetrainde lichamen als van professionele dansers. Hun werk wordt gemakshalve 'jeugddans' genoemd, maar dat is een vlag die de lading niet dekt. Wat kabinet k creëert is moeilijk te vatten in een pasklaar begrip: het is 'dans van en voor kinderen', maar altijd worden de kinderen geflankeerd door volwassenen. En hun werk richt zich eigenlijk niet naar een afgebakende leeftijdscategorie – het is universeel. Zoals kinderen geen aparte soort vormen die strikt gescheiden is van 'de volwassenen', zo maakt kabinet k geen onderscheid tussen de manier waarop kinderen bewegen en de wijze waarop geschoolde dansers dit doen. Wat voorop staat is: een lichaam en wat het kan uitdrukken.

Sinds 2002 maakt kabinet k voorstellingen met gemengde casts: met jonge kinderen, prille tieners, volleeerde dansers én ouderen. Deze creaties werden opgemerkt door hun unieke 'handschrift' waarbij het allerminst gaat om virtuositeit maar des te meer om authenticiteit. Een ander waarmerk van kabinet k is het inzetten van live muziek: originele scores die zij aan zij met de choreografie worden gecomponeerd. Dit leidt tot een danstaal die het ene moment beschouwend, minimalistisch, beeldend is en vervolgens kantelt naar rauwe, brute, exuberante energie.

Horses is de titel van kabinet k's nieuwste creatie. Op scène staan 5 jonge kinderen tussen 9 en 12 jaar, 3 professionele dansers en 2 muzikanten (gitaar en sax). De titel roept associaties op met tembaarheid en ontembaarheid, met 'goed kunnen vallen' om weer rechtop te kunnen staan; met de wil om vooruit te stormen, de bereidheid tot overgave en het belang van

wederzijds vertrouwen. Met, last but not least, het wilde verlangen van ieder mens om zich te verbinden, om samen te vallen, om één te zijn - niet voor altijd, maar zo lang het nodig is om op krachten te komen.

In het werk van kabinet k staat fysieke verbondenheid als essentie van dans voorop. In *horses* wordt dit onderzoek verder uitgediept. Via begrippen als hangen, dragen, steunen en reiken onderzoeken de dansers wat fysiek vertrouwen betekent in een wereld die steeds meer gedomineerd wordt door achterdocht en angst. Hoe groot is het draagvlak voor een blind fysiek vertrouwen in de wereld en in elkaar? En hoe kan dit een tegenwicht bieden aan de verkrampt die argwaan en angst met zich meebrengt.

Credits

Productie kabinet k / HETPALEIS

Choreografie Joke Laureyns & Kwint Manshoven

Dans Jacob Ingram-Dodd, Evelyne Rossie, Kwint Manshoven, Jitte Schoukens, Mona De Broe, Lio Maelfeyt, Judith Ginvert, Suza De Gryse en Louisa Vermeire

Originele muziek en live uitvoering Thomas Devos, Bertel Schollaert

Scenografie Dirk De Hooghe, Kwint Manshoven

Lichtontwerp Dirk De Hooghe

Dramaturgie Mieke Versyp

Productieleiding Evelyn Demaertelaere, Maarten Naessens

Techniek Dirk De Hooghe, Lorin Duquesne, Karel Marynissen

In coproductie met TAKT en STUK, met steun van de Vlaamse Gemeenschap en de stad Gent; en met dank aan de generositeit van Les Ballets C de la B, NTGent, LOD, Imagnate (UK) en Aabendans (DK)

Wat kunnen we in de klas doen?

A. Voor de voorstelling

Een podiumvoorstelling bezoeken is een speciale ervaring. In het bijzonder wanneer het om een dansvoorstelling gaat. Een abstracte voorstelling zonder duidelijk verhaal komt bij de kinderen vaak 'raar' over. Daarom is het zinvol dit goed voor te bereiden in de klas. De choreografe van *horses*, Joke Laureyns, schreef speciaal hiervoor een workshop uit die de kinderen laat ervaren hoe het is om een dansvoorstelling te maken en hoe eenvoudig het kan zijn om tot een 'bewegingszin' te komen. De klemtoon ligt bij deze opdrachten op 'kijken', omdat dit inherent is aan het thema van de voorstelling.

1. Bekijk het affichebeeld van *horses* en de titel. Ga in gesprek:

- Hoe zou deze voorstelling er kunnen uitzien?
- Wat weten we over de dansers?
- Wat kunnen we verwachten?
- Hoe zouden de choreografen deze voorstelling gemaakt hebben?

Er hoeven geen concrete antwoorden te ontstaan, het is enkel van belang om de betrokkenheid tijdens het kijken te vergroten. Bovendien is het voor een kind boeiend om te realiseren dat er een hele creatieperiode voorafgaat aan een voorstelling en dat die gebeurt in samenwerking met de dansers. Het is als vertrekken van een wit blad papier en met een gegeven inspiratie en met de noodzaak om iets te communiceren, dat de makers langzaam invulling geven aan een idee. Er is géén voorgeschreven scenario. De lijnen van de voorstelling worden pas in het creatieproces uitgetekend. Vooraf is er enkel een heel duidelijk beeld van de makers waarom ze een voorstelling willen maken. Om op dit gesprekje voorbereid te zijn, kan het de

leerkrachten helpen om het interview te lezen met de choreografen, in bijlage achteraan bij deze lesmap.

Volgende opdrachten kunt u na dit gesprek met de kinderen doen, erbij vertellend dat dit enkele van de opdrachten zijn geweest in het repetitieproces. Het zijn exact deze speelse opdrachten die hebben geleid tot de impulsieve danstaal van *horses*.

2. Opwarming

- Handpalmen warm wrijven, gezichtsmassage (kleine klopjes), schouders, armen en benen masseren (stevige klopjes) en in een cirkel elkaars rug warm wrijven met de losse knuistjes
- De ruimte oversteken (eventueel diagonaal) in duo's waarbij de één de ander leidt door middel van een denkbeeldig touwtje uit de neus/heup/knie/schouder/ ... Herhaal de opdracht nog een keer maar dan sluit degene die volgt de ogen: het is de aanraking die de andere blind door de ruimte leidt.

3. Puzzelen

- In duo's: één iemand neemt een houding aan, de andere vult de lege ruimte rondom deze persoon op met armen, benen, romp, ... zonder elkaar aan te raken. Je kan het beeld ophangen van een lichaam dat als een puzzelstukje rond een ander lichaam past. Degene die 'in de puzzel' is gestapt, houdt de gekozen positie aan en de ander stapt er uit. Dan kan de persoon die vrij is opnieuw en op een andere manier in de puzzel stappen.
- In twee groepen verder doen: één groep observeert en tekent de individuele puzzelstukjes. Het is niet de bedoeling dat ze mensjes tekenen met hoofd, lijf, voetjes, armpjes in een bepaalde houding, maar dat ze de houding tekenen in abstracte lijnen (zie voorbeelden uit het boek van Kandinsky, bijlage I). Belangrijk is om de kinderen die puzzelen gewoon te laten verder doen, dus niet stilstaan en een pose aannemen. De twee groepen wisselen.

In de bewegingstaal van *horses* ligt de nadruk op de armen die reiken, verbinden, samenhouden... Bij het tekenen kunnen de kinderen vooral focussen op de armen. Eventueel kunnen de leerlingen zich bij het tekenen ook baseren op de teasers van de voorstellingen. Ze tekenen dan de armen zoals ze op de teasers van de voorstelling te zien zijn in abstracte lijnen.

Teaser 1: <https://vimeo.com/184196443>

Teaser 2: <https://vimeo.com/187452360>

- Voor gevorderden: *Horses* is een voorstelling over blind vertrouwen en intuïtief weten. Probeer twee aan twee verder te puzzelen, maar dit keer met de ogen dicht. Uiteraard vervalt bij het blinde puzzelen de regel dat je elkaar niet mag aanraken: je tastzin en je handen zijn erg alert om te kunnen inschatten waar de anderen zijn. Vertrouw erop dat het ene lichaam aanvoelt waar het andere is. Dit lukt alleen in volstrekte stilte en met aandacht voor elkaar. Geef de kinderen na de opdracht wel de tijd om uit te wisselen wat ze hebben beleefd.

4. Woorden exploreren

- De bewegingstaal heeft zich ontwikkeld rond een aantal kernwoorden. Deze woorden laten zich speels exploreren. Werk in duo's – bij voorkeur iemand groot bij iemand klein – en neem de tijd om een aantal nieuwe, eigen interpretaties te vinden voor volgende begrippen: *dragen, hangen, draaien, verbinden, steunen, balanceren*. Probeer voor ieder woord minstens drie verschillende acties te vinden waarbij beide lichamen met elkaar in contact zijn (= echt samenwerken, niet naast elkaar dezelfde beweging doen). Neem voor elk woord voldoende tijd, want eerst komen de voor-de-hand-liggende oplossingen en daarna pas de creatieve. Laat de kinderen met elkaar overleggen en

geef hen ook de ruimte om zich te laten ‘inspireren’ door wat ze zien bij de andere groepjes. In de uitvoering zal altijd wel iets van eigenheid doorschemeren, al is het maar omdat alle duo’s verschillend zijn qua fysiek. Hoe meer verschillen, hoe meer diversiteit in de oplossingen en interpretaties van een woord.

- Laat de kinderen daarna een 4-tal van hun favoriete acties met elkaar verbinden tot een bewegingszin. Even overleggen en repeteren en daarna tonen aan de anderen die proberen de oorspronkelijke woorden te herkennen in de bewegingen.

B. Na de voorstelling

Hopelijk hebben jullie genoten!

- De mooiste manier om na te praten, zonder in te gaan tegen de individuele beleving van iedere kijker op zich, is een rondje te doen waarin jullie zoveel mogelijk dingen opsommen onder de vraag “*Wat heb ik gezien?*”. Daarbij worden bij voorkeur geen appreciaties noch afkeuringen uitgesproken. Probeer de lijst van wat jullie gezien hebben zo lang mogelijk te maken. Je zal verstomd staan hoeveel details er naar boven komen nadat eerst de meest opvallende momenten uit de voorstelling zijn benoemd.
- Neem het affichebeeld nog eens ter hand en bespreek hoe jullie dat beeld nu lezen, nadat je de voorstelling gezien hebt.
- De tien meest gestelde vragen naar aanleiding van *horses*
  - Waarom praten de dansers niet?
  - Waarom is de titel van deze voorstelling *horses*?
  - Moeten de kinderen dan niet naar school?
  - Wat is dat, een symbiose?
  - Waarom doen er geen paarden mee?
  - Hebben de kinderen die meedansen vroeger al dansles gevolgd?
  - Hoe lang hebben de kinderen hieraan gerepeteerd?
  - Waarom mochten deze kinderen meedoen?
  - Wat gebeurt er als iemand zich pijn doet tijdens het dansen?

Bijlagen bij deze lesmap

- I. Voorbeelden ‘puzzelstukjes’ tekenen en combineren tot een schilderij: Kandinsky
- II. Een gesprek met de dansers
- III. Een gesprek met Joke Laureyns en Kwint Manshoven

COLOFON

kabinet k

Bouwmeestersstraat 48

9040 Gent, België

www.kabinetk.be

Contact:

Kwint Manshove en Joke Laureyns | kabinetk@telenet.be

Je mag ons steeds een mailtje sturen met jullie favoriete momenten en jullie tips over hoe jullie de voorstelling zouden maken als jullie zelf de choreografen zouden zijn.

HETPALEIS

Theaterhuis voor kinderen, jongeren en kunstenaars

Meistraat 2

2000 Antwerpen

www.hetpaleis.be

Contact dienst educatie:

Anja Geuns:

03 202 83 75 | anja.geuns@hetpaleis.be

Paula Stulemeijer:

03 202 83 74 | paula.stulemeijer@hetpaleis.be

Deze lesmap kan je ook hier terugvinden: <http://www.hetpaleis.be/scholen-and-groepen/lesmappen>

I. Kandinsky

II. Een gesprek met de dansers

Mona (10)

Horses gaat over elkaar ontmoeten, elkaar omhelzen en over lief zijn voor elkaar. Over samenleven. Dat is altijd een beetje geluk. Samen zijn in, bijvoorbeeld, een huis, samen eten en knuffels krijgen. Zo'n gevoel krijg ik wanneer ik in *horses* dans.

Het is de eerste keer dat ik in een dansvoorstelling mee doe. Mijn mama had me, zonder dat ik het wist, ingeschreven voor de auditieworkshops. In het begin dacht ik dat we 'normaal' zouden dansen, op hippe liedjes, je weet wel. Maar het is een ander soort dans: modern. Het is een beetje alsof je mieren in je broek hebt: dan begin je ook heel raar te dansen – wat ik ook heel leuk vind, hoor. Ik volg ook turnlessen, dat is iets heel anders. Als je turnt, moet je je tenen strekken en super 'klassiek' zijn; in *horses* is het precies het tegenovergestelde. Het mooiste moment in de voorstelling vind ik de scène waarin we allemaal water drinken. Dan is er zoveel rust, en als je heel warm hebt doet het water zo'n deugd.

Lio (9)

Toen ik *rauw* had gezien, heb ik gezegd: ik wil dat ook doen. Mijn mama heeft me dan naar de auditie gebracht. Hoe het voelt om in *horses* te dansen? Dat kan ik niet zeggen. Ik heb wel iets geleerd: dat je 'suspense' moet gebruiken. Dat betekent dat je even moet stilstaan en dan verder lopen. Ik denk dat de voorstelling *horses* heet omdat Joke en Kwint paarden leuk vinden. De voorstelling heeft een Engelse titel. Mocht de titel gewoon *paarden* zijn, dan zou iedereen denken dat het over paarden gaat. Maar daar gaat het niet over; dat weet ik. Het gaat over mensen, kinderen en volwassenen, die elkaar tegenkomen en samen dansen. Dat is leuk, en ik zou willen dat de mensen die komen kijken het ook leuk vinden.

Suza (13)

Na *rauw*, waarin ik mee danste, heeft kabinet k me opnieuw gevraagd voor *horses*. Ik heb ja gezegd, omdat ik graag weer wilde mee doen, maar ook omdat Louisa (die eveneens deel uitmaakte van de cast van *rauw*, nvdr) meedeed. Als ik terugkijk op *rauw* kan ik alleen maar zeggen dat ik nog steeds graag dans, maar dan op een andere manier. Toen was ik een klein kind en wist ik niet echt waarmee we bezig waren. Nu snap ik beter hoe zo'n proces kan verlopen en waar we naar toe werken. De manier van bewegen in *horses* is anders dan in *rauw*. Dat komt ook omdat er in *horses* drie volwassen dansers mee doen, en die staan even centraal als de kinderen. *Rauw* was bruusker; *horses* zou ik zachter en vloeiender noemen. Je moet meer loslaten. De bewegingen zijn los en vrij, zoals bij paarden – vandaar de titel, denk ik. En soms slaat zo'n paard op hol. Dan is het tijdelijk ontembaar. Ik denk ook dat paarden altijd samen blijven in hun kudde. Dat is in de voorstelling ook zo: we vormen met z'n allen een hechte groep waarvan alle leden zorgen voor elkaar – soms op een lieve manier, soms ook niet. Want soms, als er macht in het spel is, gaat het er wild aan toe. Maar we blijven een groep. Die is niet kapot te krijgen.

Wat ik fijn vind aan dansen, is dat je voor even niet meer aan al de rest denkt. Je gooit je erin. Je kan jezelf verliezen. Dat is goed voor mij, want ik ben iemand die zich soms teveel aantrekt van wat er rondom mij gebeurt.

Louisa (13)

Omdat ik ook in *rauw* meedanstte, kon ik tijdens de audities voor *horses* meehelpen. Ik begreep de opdrachten die we kregen meteen – ik weet immers hoe Joke en Kwint werken – en hielp dan andere kinderen om de opdracht uit te voeren. Ik voel ook dat ik, in vergelijking met drie jaar geleden, 'bewuster' dans. In *horses* doe ik trouwens af en toe dezelfde dans als de volwassenen; in feite ben ik in de voorstelling tegelijk volwassene én kind. Ik denk dat *horses* gaat over de kracht van ruiter en paard; daarom wordt er in de voorstelling veel 'gedragen', gelopen en gesprongen. Het gaat ook over relaties tussen mensen. Want net zoals tussen ruiters en paarden, is er met de ene mens een click en met de andere helemaal niet. En het gaat ook over een groep: soms zijn we allemaal paarden die dragen, soms allemaal ruiters die worden gedragen. 'Samen' is trouwens een belangrijk woord geweest tijdens de repetities.

In *horses* dansen is een andere ervaring dan in *rauw* dansen. *Rauw* was veel ruwer en ruiger. In *horses* voelt dansen licht, hoewel er ook donkere kantjes aan de voorstelling zitten. Zeker in

de duetten, waar je met z'n tweeën een eigen, gesloten wereldje vormt. Die staan tegenover het dansen in groep, waar ik meer openheid voel. Waar het licht naar binnen komt. Ik leer nieuwe dingen in *horses*. Dat komt zeker door samen te dansen met Jacob en Evelyne, die ieder hun eigen stijl hebben. Door hen kan ik soms met een totaal nieuw gevoel dansen.

Jitte (9)

Mijn zus danste mee in *i see you* (een voorstelling van kabinet k uit 2012, nvdr) en daarna zag ik ook *rauw*. Daar wilde ik in mee doen, maar mijn mama vond me nog te jong. In *horses* moeten we heel wild zijn. Ik dans heel graag. Mijn mama en papa hebben een dansschool. Groovy dance mix, ballet en Indische dans kan je daar leren. Dat doe ik allemaal. In *horses* is de dans helemaal anders, maar ik weet niet hoe ik dat kan uitleggen. Het moeilijkst vind ik als we wild doen, en ook het 'omhelsvierkant'. Dat is ingewikkeld. Het liefst doe ik de scène wanneer we verstoppertje spelen. 'Samenhoren', daar gaat de voorstelling over. En over wild zijn, natuurlijk, want paarden zijn altijd wild.

Evelyne

Van kabinet k had ik al vaak gehoord, maar ik heb nooit een voorstelling van dit gezelschap gezien. Mijn zus, die 12 jaar jonger is dan ik, volgde in de Kopergieterij wel ateliers bij Joke en Kwint. Voor *babbel* (gecreëerd in 2015, nvdr) deed ik auditie. Wat me toen trof, is de niet-kinderachtige manier waarop kabinet k met kinderen omgaat; het abstractieniveau van hun werk waarmee kinderen zich niettemin kunnen verbinden. Ik geniet enorm van het werken met kinderen. Zelf heb ik er geen, maar sinds deze creatie kan ik me voorstellen dat het een verrijking kan zijn. Ook danstechnisch is *horses* een leerschool: in duetten ben ik altijd diegene die wordt opgetild omdat ik zo licht ben; nu til ik zelf. Dat vergt een bepaalde techniek, die ik nu wel onder de knie heb.

Horses drijft voor mij op een 'kuddegevoel'; we vormen een harmonieuze groep waarin geen enkele schakel kan worden gemist en waarbij ieder van ons voortdurend ondersteunt en ondersteund wordt. Er is een constante synergie, waarbij het individu haast volledig wordt opgeslorpt.

Bij kabinet k dient de bewegingstaal en de esthetiek het thema dat aan de basis van de voorstelling ligt, zonder in illustratieve dans te vervallen. Het gaat nooit om 'mooie bewegingen' an sich; de dans is nooit gratuit. Dat maakt het werk van kabinet k puur, oprecht en naturel. De aanwezigheid van deze kinderen, die geen idee hebben van wat hedendaagse dans kan en moet zijn, draagt daartoe bij. 'Dans is beweging, en beweging is alles': dat zou een motto van kabinet k kunnen zijn. Goed je benen en tenen kunnen strekken, en andere vormen van virtuositeit: daar heeft het werk van kabinet k niets mee te maken.

Jacob

Kabinet k leerde ik kennen via een goed vriend van me, die me op een avond meenam naar *rauw*. Wat ik zag was helemaal nieuw voor mij. Ik kom uit de UK, waar men dans – en zeker dans met kinderen – op een heel conservatieve manier benadert. Ik was gechoqueerd, maar dan op een positieve manier, door de 'wilde' en geheel eigen manier waarop de kinderen zichzelf uitdrukten.

Het toeval wilde dat kabinet k enige dagen erna een auditie organiseerde voor *bab(b)el*. Ik werd niet weerhouden voor deze productie, maar Joke en Kwint wilden me wél engageren voor *horses*. En ze hielden zich aan hun belofte.

Toen ik *rauw* zag, vroeg ik me af wat het aandeel van de kinderen kon zijn in het maakproces. Nu weet ik dat ze, net als de volwassenen, mee maken en verantwoordelijkheid dragen. Zeker in de duetten is het creatieve aandeel van ieder kind even groot als wat de professionele dansers aanbrachten. Vaak hebben ze veel betere ideeën! Ze zijn immers niet belast met de technische bagage die je als professioneel opgeleid danser meedraagt. Het helpt ook dat ik hen, omdat ik geen Nederlands spreek, niet begrijp. Daardoor is het onmogelijk om ideeën 'kapot' te praten; ze moeten me alles tonen. Dat is voor mij heel verfrissend; het is een nieuwe manier van creëren, gebaseerd op 'doen'.

Horses vind ik een heel 'menselijke' voorstelling; het zit vol van kleine, dierbare momenten die worden gedeeld. Daar gaat het ook over: over dat delen, over samenzijn, over het gevoel deel van een grotere gemeenschap te zijn – een gevoel dat vandaag zeldzaam is geworden. Het isolement en de vervreemding, eigen aan het leven in grootsteden, ken ik maar al te goed.

Maar evenzeer gaat *horses* over de vreemde, onzegbare relatie tussen kinderen en volwassenen die niet de ouders van de kinderen zijn. Ik vind deze relatie, die vaak taboe is, eigenlijk heel rijk en inspirerend. Dat doet me denken aan een artikel dat ik las: in antwoord op het tekort aan verzorgers voor jonge kinderen én ook voor senioren, heeft men deze twee leeftijdsgroepen bij elkaar gebracht om voor elkaar te zorgen. En het werkte: de bejaarden hadden ineens een doel; de kinderen ontmoetten mensen die de tijd hadden om te luisteren. Over die verrijkende, troostende aspecten van de relaties tussen verschillende generaties gaat *horses* ook. Kortom: voor mij is dansen in deze voorstelling, samen met deze kinderen, een feest.

Thomas Devos (gitaar) en Bertel Schollaert (baritonsax)

Thomas: De basiscomposities zijn van mij, maar door tijdens de repetities met Bertel samen te spelen zijn die verrijkt. De keuze voor sax is ingegeven door mijn goesting om mijn instrument – gitaar – aan te vullen met een instrument dat in de eerste plaats melodisch is én ook een ‘dierlijke’ klank kon produceren. De combinatie gitaar en baritonsax, als duo, is bovendien eerder zeldzaam. We kunnen er ook verschillende kanten mee op: van stevige, hoekige, uitbundige riffs naar heel lyrische fragmenten. Veel inspiratie kwam tijdens de repetities; ik keek naar wat gebeurde – naar de acties en de sfeer - en sloot vanuit mijn intuïtie aan met een aantal melodieën. Die vormen de basis. Daarna beginnen die een eigen leven te leiden.

Bertel: We streven er allebei naar om de muziek niet te gepolijst te laten klinken. Alsof die ter plekke ontstaat. Soms ondersteunt de muziek de dans, soms neemt de muziek de dansers op sleeptouw. We nemen hen mee richting... een werveling, een euforie waarin alles wordt losgelaten – dat zou mooi zijn. In ieder geval is er een voortdurende wisselwerking tussen muziek en beweging.

III. Een gesprek met Joke Laureyns en Kwint Manshoven

Tijdens het creatieproces van *horses* werden een aantal trefwoorden gehanteerd. Woorden die inspirerend waren voor de improvisaties, waaruit de bewegingstaal van de voorstelling is ontstaan. Woorden die de kern van de voorstelling raken.

DRAGEN

Kwint: Het idee voor *horses* is ontstaan toen we *rauw* aan het afmonteren waren in het Dommelhof. Toen de duisternis viel aan het eind van een repetitiedag zijn we doodmoe het bos ingetrokken met de hele cast. De volwassenen zetten de kinderen in hun nek en zijn zo door het bos gerend, over de heuveltjes en onder de takken door. De sfeer en de energie die toen in de lucht hing, was genoeg voor Joke en mij om te weten: daarover zal één van onze volgende creaties gaan.

Joke: Iedere voorstelling is altijd een antwoord op wat je ervoor maakt. Daarvan ben ik overtuigd. *Rauw* ging over veerkracht en de zelfredzaamheid van kinderen; in *horses* kunnen ze loslaten en zeggen: draag mij maar. Om dat te zeggen moet je blind vertrouwen hebben: ook dat is een kernwoord in *horses*. Het is dit vertrouwen dat ik zag bij de kinderen tijdens het spel in het bos. Het is anticiperen op de bewegingen van diegene die je draagt, waardoor je je evenwicht behoudt en weet dat je niet zal vallen.

Iedere danser moet fysiek op zijn collega kunnen vertrouwen; dat is inherent aan dans. Maar in *horses* is dit vertrouwen een belangrijk thema. En het is dankzij de kinderen, die makkelijker dan volwassenen te tillen en op te vangen zijn, dat dit vertrouwen een grote zeggingskracht krijgt.

‘Dragen’ is maar één woord dat tijdens de repetities werd gebruikt. ‘Verbinden’, ‘één zijn’, ‘samen’, ‘reiken’, ‘hangen’, ‘vasthouden’, ‘meenemen’, ‘kijken’ waren evenzeer inspirerend; het waren de woorden die vaak heel lange improvisaties in gang zetten en die werelden opriepen waar Kwint en ik naar zochten. Niet toevallig zijn het allemaal begrippen die een fysieke verbintenis onderstrepen, zonder die te illustreren.

Aanvankelijk dachten we met *horses* reeksen van duetten te maken, van één-op-één-verbintenissen die los van elkaar zouden staan. Maar we kwamen er al snel achter dat de volledige groep - van 5 kinderen en 3 volwassenen - ons veel meer inspireerde. Binnen deze groep vormen de twee 13-jarigen een soort van tussenschakel: soms nemen ze de kinderlijke rol op, maar vaker zijn ze de ‘draggers’, letterlijk dan. Dat was voor hen een hele uitdaging.

KUDDE

Joke: De energie binnen deze groep is de motor van de voorstelling, die heel dynamisch is. Zie het als een constante werveling, waarbij men elkaar – en vaak in duo’s - op sleeptouw neemt. Er zijn dus heel veel duetten maar die worden, op een aantal uitzonderingen na, allemaal synchroon door de hele groep uitgevoerd. Binnen die werveling heeft ieder duet zijn eigenheid. Al was het alleen al omdat een volwassene op een andere manier een ander optilt dan een 13-jarige. Beschouw het als een reeks ontmoetingen die per duo en per moment verschillen. Het geheel vergelijk ik soms met een zwerm vogels, die de meest complexe patronen in hun vlucht beschrijven. De voorstelling had dus ook *zwerm* kunnen heten, maar ik vind paarden zo mooi.

Kwint: Daarom werd het *horses*. Een kudde op hol geslagen paarden, dat is één en al energie en kracht. Dat is ook elegantie en waardigheid. En daarnaast is er de ruiter en het paard, waartussen een voortdurende wisselwerking aan de gang is, een hang naar symbiose.

Joke: Er schuilt zeker iets dierlijks in de voorstelling. Iets wilds dat met de dansers aan de haal gaat en getemd kan worden. Er is het knauwen, het ruiken, het nieuwsgierig aftasten van elkaar gezicht: dat alles heeft iets animaals. Er is een hand die een hoofd aanraakt. Je doet dit bij dieren, bij kinderen. Het is een heel intiem gebaar dat een grote fysieke vertrouwdheid uitdrukt. Eén van de kinderen zei het treffend: in deze voorstelling voel ik me soms een beestje.

ARMEN

Joke: In tegenstelling tot *rauw*, waar de danstaal werd beheerst door impulsiviteit en een sterke focus, zijn de bewegingen in *horses* heel vloeiend. Mocht ik de voorstelling tekenen, ik zou alleen armen op papier zetten die naar elkaar reiken, elkaar raken, elkaar vasthouden.

DRAAIEN

Joke: *Horses* heeft heel veel draaibewegingen – dat maakt het geheel zo wervelend. Het is een heel ‘ronde’ choreografie. Er worden cirkels gemaakt met bakstenen. En in de ontmoetingen wordt er voortdurend, zoekend en aftastend, om elkaar heen gecirkeld. Een cirkel is niet voor niets symbool van de ultieme verbondenheid, de perfecte symbiose tussen mensen. Eigenlijk willen we met *horses* een utopie verbeelden. De utopie van een machtsvrije ruimte. Of juist: het verlangen naar deze utopie. In dit verlangen zit geen conflict; alle neuzen wijzen in dezelfde richting. Alle machtsverhoudingen zijn gereduceerd tot een spel. Niemand stelt zich uitgesproken op. De grote verschillen tussen de individuen zijn weg gevild om de ander zo open mogelijk tegemoet te treden. Wat voorop staat is de dynamiek, het ‘reiken naar’ dat door dit verlangen naar eenheid wordt aangezwengeld.

Kwint: Daarom is *horses* een hoopgevende voorstelling. Een antwoord op angst, achterdocht en onverschilligheid.

STENEN

Kwint: Het scènebeeld bestaat uit een constructie van donkere bakstenen. Hard, robuust en hoekig materiaal, dat contrasteert met de zachte lichamen van vlees en bloed, met de kwetsbare, wendbare interacties tussen de dansers.